

Sygn. akt I Ns 1304/12

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2013r.

Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący SSR Marek Gajdecki

Protokolant Paulina Gordziejonok

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2013r. w Jeleniej Górze

na rozprawie

sprawy z wniosku **K. P.**

przy udziale **A. P. (1), E. P., Ł. P., M. P., R. P. i (...) w G.**

- o uchylenie się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia woli o odrzuceniu spadku

I. zatwierdza uchylenie się przez K. P. od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczeń o odrzuceniu spadku po J. P. zmarłym dnia 06 października 2008 roku w J., ostatnio stale zamieszkałym w J.;

II. ustala, iż koszty postępowania ponoszą strony zgodnie z własnym udziałem w sprawie.

Sygn. akt I Ns 1304/12

UZASADNIENIE

Wnioskodawca K. P. we wniosku złożonym w dniu 07 września 2012 r. domagał się zatwierdzenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po J. P. zmarłym dnia 06 października 2008 r. w J., a ostatnio zamieszkałym w J. wskazując, że postanowieniem Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze z dnia 03 września 2012 r. w sprawie sygn. akt I Ns 415/11 stwierdzono, że podstawie ustawy spadek nabyli uczestnicy postępowania – E. P., Ł. P., R. P. i A. P. (1) oraz wnioskodawca jako dzieci spadkodawcy.

W uzasadnieniu wniosku wnioskodawca podał, iż od końca lat siedemdziesiątych od czasu rozwodu rodziców nie utrzymał kontaktów ze zmarłym spadkodawcą, nie brał udziału w pogrzebie, a o śmierci ojca dowiedział się przypadkowego. Wskazał, że z tego powodu nie znał sytuacji finansowej ojca i w związku z tym nie złożył w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik (...) w G. wniosła o oddalenie wniosku (k. 5).

Na rozprawie w dniu 28 października 2013 r. wnioskodawca złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku, podtrzymując jednocześnie wcześniejsze oświadczenie w tym zakresie zawarte we wniosku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

Spadkodawca J. P. dwukrotnie zawierał związek małżeński – pierwszy z A. P. (2), z którą pozostawał w związku małżeńskim do początku lat siedemdziesiątych, zaś drugi z M. P., z którą pozostawał w związku do śmierci. Z pierwszego związku małżeńskiego spadkodawca miał dwoje dzieci – K. P. i R. P., zaś ze związku z M. P. miał troje dzieci,

tj. pozostałych uczestników postępowania E. P., Ł. P. i A. P. (1). Spadkodawca – poza wnioskodawcą i uczestnikami - nie miał innych dzieci, ani pozamałżeńskich, ani przysposobionych.

Spadkodawca J. P. zmarł w dniu 06 października 2008 r. w J., nie pozostawiając testamentu. Przed śmiercią mieszkał w J..

Żona spadkodawcy M. P. oświadczeniem z dnia 24 marca 2009 r. złożonym przed notariuszem odrzuciła spadek po swoim mężu, natomiast żaden z pozostałych spadkobierców ustawowych nie zrzekał się dziedziczenia, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia, jak również do daty rozprawy nie składał oświadczenia w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze 03 września 2012 r. w sprawie sygn. akt I Ns 415/11 stwierdzono, że podstawie ustawy spadek nabyli wprost uczestnicy postępowania – E. P., Ł. P., R. P. i A. P. (1) oraz wnioskodawca jako dzieci spadkodawcy w udziałach po 1/5 części spadku każde z nich.

dowód : akta sprawy I Ns 415/11 Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze – karty 10, 11, 39, 66, 97, 132, 133, 137-139

Wnioskodawca, jak i jego rodzina nie utrzymywali żadnych kontaktów ze spadkodawcą J. P. od lat siedemdziesiątych XX wieku. Wnioskodawca nie znał sytuacji rodzinnej, ani majątkowej zmarłego ojca. O śmierci ojca i jego pogrzebie dowiedział się przypadkowo od znajomego. Nie uczestniczył w pogrzebie ojca. Nie był zainteresowany spadkobranie po zmarłym ojcu.

dowód : zeznania świadka P. P. k. 16-16.o, zeznania wnioskodawcy k. 16.o

Sąd zważył co następuje :

Wniosek należało uznać za zasadny.

W myśl art. 924 k.c. spadek otwiera się bowiem z chwilą śmierci spadkodawcy, zaś zgodnie z art. 925 k.c. spadkobierca nabywa spadek z chwilą otwarcia spadku. Natomiast zgodnie z art. 926 § 2 k.c. w przypadku braku rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci przez spadkodawcę grono spadkobierców określa się na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego. Kolejność dziedziczenia ustawowego i wysokość udziałów w przypadku dziedziczenia ustawowego regulują przepisy art. 931 i następane k.c. Zgodnie z art. 931 § 1 k.c. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek i dziedziczą oni w częściach równych, przy czym część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

Przyjęcie spadku reguluje natomiast art. 1015 § 1 k.c., w myśl którego oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkodawca dowiedział się o tytule swojego powołania. Dzień, w którym spadkobierca dowiedział się o swoim powołaniu do spadku, może być zarówno dniem otwarcia spadku, to jest śmierci spadkodawcy, jeżeli wiedział o niej, bądź też dniem, w którym dowiedział się o śmierci spadkodawcy i o swoim dziedziczeniu z tego tytułu. Sześciomiesięczny termin do złożenia oświadczenia w przedmiocie przyjęcia lub odrzucenia spadku płynie od dnia dowiedzenia się o podstawie swojego powołania do spadku. Brak oświadczenia w powyższym terminie skutkuje tym, że spadkobiercę traktuje się tak jakby przyjął spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi tzw. przyjęcie proste (art. 1015 § 2 zd. 1 k.c.).

Na chwilę obecną ustawodawca przewidział możliwość uchylecia od skutków złożenia oświadczenia w przedmiocie przyjęcia spadku pod wpływem błędu lub groźby w art. 1019 § 1 k.c. Konstrukcja uchylecia się od skutków prawnych złożonego pod wpływem błędu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku zawarta w art. 1019 § 1 k.c., została rozciągnięta także na sytuacje, w których pod wpływem błędu spadkobierca nie złożył żadnego oświadczenia w terminie art. 1019 § 2 k.c., a więc takie, w których w istocie spadkobierca uchyla się nie od skutków prawnych swego oświadczenia, lecz od skutków biernego zachowania się, czyli niezłożenia oświadczenia. Ponieważ raz złożone oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku nie może być odwołane, taka konstrukcja jest jedynym wyjściem z sytuacji, w której po kilka latach od śmierci spadkodawcy spadkobierca powźmie wiadomość o jego długach.

Ustawa wymaga, aby oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone lub niezłożone pod wpływem błędu lub groźby. Pojęcia błędu i groźby mają tu kluczowe znaczenie i oznaczają konieczność wykazania, że błąd dotyczył treści czynności prawnej, a jednocześnie był istotny. Najczęstszym błędem jest błąd co do przedmiotu spadku, przejawiający się w braku wiedzy spadkobiercy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego czy też braku wiedzy o długach spadkowych.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy wskazać Sąd uznał, że wnioskodawca wykazał przesłanki z art. 1019 § 1 k.c. pozwalające mu na skuteczne uchylenie się od skutków niezłożenia w terminie oświadczenia woli o odrzuceniu spadku po J. P..

Zwrócić bowiem należy uwagę, prawnie doniosłym błędem pozwalającym na uchylenie się spadkobiercy od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia co do spadku może być brak wiedzy o rzeczywistym stanie spadku, jednak błąd ten musi być „usprawiedliwiony okolicznościami sprawy” (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 czerwca 2005 r. w sprawie sygn. akt IV CK 799/2004, publ. OSNC z 2006 roku, nr 5, poz. 94). Za okoliczności sprawy usprawiedliwiające brak rozeznania co do stanu masy spadkowej uznać należy długoletni brak jakichkolwiek kontaktów wnioskodawcy ze swoim ojcem (i jego rodziną). Trudno przyjąć aby w takiej sytuacji wnioskodawca miał obiektywne rozeznanie o stanie majątkowym swojego ojca, zaciągniętych zobowiązaniach, skoro – co wynika z zeznań wnioskodawcy – nie był w ogóle zainteresowany tym, co dzieje się z jego ojcem (brak wiedzy o śmierci ojca, nie wzięcie udziału w pogrzebie).

Za wiarygodne w tym zakresie uznać należało – jako spójne, logiczne i wzajemnie zgodne - zeznania świadka P. P. i wnioskodawcy. Zwrócić przy tym należy uwagę, że uczestnik (...) im. (...) w G. składając wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po J. P. również nie miał świadomości istnienia innych spadkobierców poza wskazanymi we wniosku z dnia 28 lutego 2011 r., a więc poza drugą małżonką spadkodawcy i jego dziećmi z drugiego małżeństwa.

Na marginesie wskazać należy, iż w ocenie Sądu konstrukcja prawna domniemania wynikająca z art. 1015 k.c. jest zupełnie nieadekwatna do aktualnej (a istniejącej co najmniej od połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku) sytuacji gospodarczej, a w szczególności aktywności konsumentów i sprzedawców usług, na rynku produktów finansowych. Duża ilość podmiotów oferujących pożyczki czy kredyty oraz osób korzystających z nich, dostępność takich usług z jednej strony, zaś z drugiej poszerzenie kręgu rodzinnego spadkobierców ustawowych czy przypadek jaki ma miejsce w niniejszej sprawie, prowadzi do sytuacji, w której długami spadkodawców obciążone są osoby, które nie mają żadnej wiedzy i możliwości jej uzyskania o zobowiązaniach finansowych spadkodawców, jak również z zaciągniętych zobowiązań nie odniosły żadnej korzyści. Sytuację taką zauważa zarówno ustawodawca, jak i władza wykonawcza dążąc do zmiany przepisów w kierunku przyjęcia domniemania spadkobrania z dobrodziejstwem inwentarza, w miejsce dotychczasowych regulacji (por. uzasadnienie poselskiego projektu ustawy o zmianie Kodeksu cywilnego - druk sejmowy nr 990, uzasadnienie stanowiska Rządu wobec poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, publikowane na stronie internetowej Sejmu RP). W takim też nastawieniu należy, w ocenie Sądu, oceniać okoliczności, w których potencjalny spadkobierca nie złożył oświadczenia woli w przedmiocie przyjęcia, czy też odrzucenia spadku.

Reasumując, Sąd w niniejszej sprawie uznał, że wnioskodawca wykazał zaistnienie przesłanek z art. 1019 § 1 k.c., skutkujących zatwierdzeniem przez Sąd uchylenia się wnioskodawcy od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku i przyjęcia takiego oświadczenia za skuteczne.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. albowiem Sąd uznał, że zarówno wnioskodawca, jak i aktywny uczestnik postępowania posiadali wprawdzie sprzeczne, ale równoważne interesy prawne w uzyskaniu orzeczenia Sądu, a zatem powinni we własnym zakresie ponieść koszty postępowania.